

ĎAKUJEME

www.tehlicka.sk
Vydalo: SAVIO o. z.,
Miletičova 7, 82108 Bratislava,
prvé vydanie, Bratislava 2016

Zostavili:
Zuzana Vnenčáková, Daniela Hannelová,
Lucia Kotulová a tím SAVIO o. z.

Textová spolupráca:
Zuzana Svobodová

Fotky:
Lenka Klicperová, Amas Aldmashski,
Misiones Salesianes, Jose Luis Canales

Foto: © Amas Aldmashski

ICH DOMOV SA ZMENIL NA VÄZENIE. POMÔŽME IM

MILÍ UČITELIA, ANIMÁTORI, RODIČIA,

príručka, ktorú držíte v rukách, je určená práve Vám, ktorí chcete spolu s Vašími deťmi prežiť pôstne dobrodružstvo a zároveň sa zapojiť do celoslovenskej verejnej zbierky Tehlička, ktorú organizuje občianske združenie SAVIO o. z.

Cieľom Tehličky je každoročne vyzbierať finančné prostriedky na podporu vybraných rozvojových a humanitárnych projektov, informovať a vzdelávať o živote v chudobnejších krajinách a oblastiach sveta, formovať a viesť k spolupatričnosti a k spoluzodpovednosti za svet, v ktorom žijeme.

Do aktivít počas zbierky sa môžu zapojiť deti materských škôl, žiaci základných a študenti stredných škôl, centrá voľného času, univerzitné pastoračné centrá, detské a mládežnícke „stretká“, spoločenstvá, farnosti a v neposlednom rade široká verejnosť.

Počas tohtoročnej kampane k verejnej zbierke Tehlička chceme upozorniť na situáciu v Sýrii a vyzbierať financie **na podporu saleziánskeho diela v tomto štáte**.

Občianska vojna, ktorá trvá viac ako päť rokov a stále pokračuje, priviedla milióny ľudí do neudržateľnej situácie. U nás sa s vojnou v Sýrii stretávame prostredníctvom témy utečencov. Mnohé krajiny, a medzi nimi aj tá naša, volajú po riešení situácie predovšetkým v mieste jej vzniku.

Sme presvedčení, že treba pomáhať aj priamo tam, kde problémy vznikajú. **Saleziáni zostávajú práve na mieste, kde by nikto z nás nechcel byť.** V Damasku, Aleppe a Kafroune. **Pomáhajú viac ako 400 rodinám, deťom, mladým ľuďom, ktorých domov sa zmenil na väzenie.**

Peniaze zo zbierky budú použité na zabezpečenie materiálnej pomoci (základné veci, ktoré sú pre nás samozrejmosť – jedlo, pitná voda, lieky, elektrina, palivo, školské potreby), zdravotnej starostlivosti, podporu rodín, prípravu vzdelávacích a voľnočasových aktivít, prácu so školami, prípravu kurzov a letných táborov pre deti a mladých.

Spoločne im ukážme, že svet na nich nezabudol.

Obdobím pôstu nás bude sprevádzať **kamarát Dominik**, ktorý **vycestuje na dobrodružnú cestu priamo do Sýrie, my ostatní pocestujeme spolu s ním, avšak len prstom po mape**, ktorá je novinkou tohto ročníka. Každý týždeň navštíví jedno miesto, dotkne sa krajiny, stretne zaujímavých ľudí, zažije nezvyčajné udalosti a prinesie nám podnety na premýšľanie o inom kúsku nášho veľkého sveta. Jednotlivé týždne nám vyskladajú akúsi mozaiku o Sýrii – o jej krajine a prírode, kultúre, živote ľudí, o tom, ako sa vojna dotýka všetkého okolo, o tom, ako aj v púšti možno nájsť oázu, o nádeji uprostred beznádeje.

Silným momentom Dominikových príbehov sú citácie vyznačené kurzívou v úvodzovkách, ktoré sú priamymi výpoveďami ľudí žijúcich v Sýrii – mladých ľudí, detí, saleziánov.

Dominik píše o svojej ceste po Sýrii a **doplňa svoje rozprávanie úlohami a aktivitami, ktoré môžu byť podnetom pre prácu s deťmi v triede, skupinke alebo v rodine**.

Spomínaná mapa na strane 6 je podkladom, ktorý odporúčame skopirovať pre každé dieťa. Mapu si môžete spoločne doplniť a vyfarbiť pomocou indícií v priebehu prvého týždňa. Počas ďalších týždňov bude slúžiť ako pomoc pri putovaní.

Na zadnú stranu si deti môžu písať týždenník o svojej vlastnej púti Sýriou a pôstom.

Mapu je možné použiť aj ako jednoduchú spoločenskú hru (pravidlá hry si stiahnete na našej stránke).

Sledujte stránku **www.tehlicka.sk** sekciu **Tému týždňa** a budte s nami v kontakte.

Nájdete tu aj ďalšie aktivity – najmä vypracované materiály pre mladých (na stretká, náboženstvo na druhom stupni základných škôl a stredných školách). Tieto sú v rovnakých týždenných témach ako v tejto brožúrke prispôsobené životu mladých.

V prípade záujmu tu na stiahnutie nájdete aj viaceré krížové cesty, adorácie, prípadne duchovnú obnovu. Všetky dopĺňajú tému Sýrie a situácie, v ktorej tu ľudia žijú.

Ďakujeme Vám za Váš osobný vklad do tohto spoločného diela a za šírenie myšlienky dobročinnosti vo Vašich triedach, rodinách a okolí.

Tím Tehlička 2015

ÚVOD DO TÉMY

Ahojte kamaráti, rád by som sa vám predstavil. Volám sa Dominik, priatelia ma volajú Domčo, a som veľký fanúšik Tehličky. Som vlastne taký tulák, cestovateľ a objavovateľ nových krajín a ľudí, a myslím si o sebe, že som tak trochu aj misionár. Ale tú svoju misionárčinu robím naopak. Navštevujem iné krajiny a hľadám „svetlo“, ktoré v nich svieti, a prinášam ho k nám na Slovensko. A poviem vám, toho „svetla“ vo svete svieti viac, ako si myslíte. Tak sa môžeme aj my obohatiť tými, čo žijú ďaleko a úplne iným životom ako my sami.

Ale teraz k veci :).

Mám pre vás jedinečnú a neopakovateľnú ponuku (áno, znie to ako lacná reklama, ale radím vám, aby ste sa tentokrát rozhodne nechali nájsť) na dobrodružnú výpravu do jednej čarovnej, ale nebezpečnej krajiny. Vydáme sa na cestu do západnej Ázie. Konkrétne do Sýrie, krajiny obmývanej morom, ktorej veľkú časť tvorí púšť. Je to krajina s bohatou históriou, kultúrnym dedičstvom a vzácnymi pamiatkami. No má aj svoju temnú stránku, jej obyvatelia žijú v neustálom strachu a nepokoji. V Sýrii je totiž vojna. Každý deň veľké množstvo ľudí uteká zo svojich domov, aby zachránili život sebe a svojim najbližším. A každý deň mnohí zostávajú a veria, že to peklo raz skončí a budú môcť opäť žiť spokojný život.

Bude to akčná a riskantná cesta, ale verím, že bude plná aj silných zážitkov, stretnutí, ktoré sa dotýkajú srdca, myšlienok, ktoré prichádzajú vtedy, keď ide o život, o nádej, o budúcnosť.

Nemusíte baliť kufre, nemusíte cestovať, nemusíte sa vzdať svojho pohodlia a bezpečia. To všetko urobím ja, vy putujte so mnou vo svojej fantázii a prstom po mape :).

Každý týždeň navštívime jedno miesto v Sýrii, stretneme tamojších ľudí, prezrieme si pamiatky, spoznáme kultúru, prírodu a verím, že zažijeme zaujímavý čas pôstneho putovania po tejto krajine.

Tak čo, ideme do toho?

TÝŽDENNÍK – ÚLOHA

Ešte vám prezradím, že každý z vás bude mať svoju mapu. Vy budete putovať prstom po miestach, ktoré ja navštívim. A mám pre vás jednu úlohu: na zadnú stranu mapy si píšete svoj denník alebo lepšie povedané týždenník. Ku každému miestu jednu-dve vetičky, čo vás zaujalo, oslovilo, nad čím ste premýšľali, prípadne obrázok, modlitbu...

1. SÝRSKA PÚŠŤ, LETISKO DEIR EZ-ZUR

Juchúúú, tak už som tu! Dnes som pricestoval do Sýrie. Nebol to taký jednoduchý let, ako keď idete na letnú dovolenku. Cestoval som malým lietadlom a pred vstupom do lietadla som musel potvrdiť, že do Sýrie cestujem na vlastné nebezpečenstvo a počas letu sa budem správať zodpovedne. Konečnou stanicou mojej cesty bola Palmýra, ale pre prebiehajúce nepokoje museli pristátie presunúť na vojenské letisko Deir ez-Zur.

Pohľad z okna lietadla pred pristávaním bol plný rozporov. Krajina je krásna, videl som púšť, rieky pri ktorých sa napájajú zvieratá, či stáda oviec pasúce sa na rozľahlých zelených stráňach. No na druhej strane, mnohé mestá, ktoré som pozoroval v diaľke, boli zničené, videl som presúvanie veľkých vojenských strojov, ale aj dediny, ktoré boli vypálené. Musím sa priznať, že ma to trochu znepokojilo. Ako som pozoroval krajinu, začalo sa naše lietadlo približovať k zemi. Tak predsa len sme to zvládli a bezpečne sme pristáli v Sýrii.

Keďže sa neočakávane zmenilo miesto môjho pristátia, zmenil sa aj plán cesty. Najprv som sa vybral do Sýrskej púšte. Nie je to typická púšť s pieskovými dunami. Áno, je tu piesok, ale veľká časť púšte je formovaná skalnatým pohorím. Rieky sú v púšti „občasné“, ich korytá sa naplnia v čase dažďov. Vtedy púšť ožije a na veľkých zelených stráňach sa pasú ovce beduínov. A práve tých som veľmi túžil stretnúť. Beduini sú pôvodnými obyvateľmi púšte. Všetko, čo potrebujú k životu, nájdu tu – potravu pre seba a svoju rodinu, obživu pre zvieratá, hlavne ovce a ťavy. Ich mlieko a mäso predávajú obchodníkom. Bývajú v stanoch, ktoré si ušili z ťavej srsti. Vedú kočovný spôsob života, rozložia sa tam, kde je dostatok zelene. Putujú spolu celé rodiny, starí rodičia, rodičia, synovia s manželkami, dcéry s manželmi. Muži sa starajú o zvieratá a obchod s mliekom, syrom, srstou a mäsom. Ženy sa venujú výchove detí a domácnosti. Staršie deti pomáhajú vo výchove mladších.

Pýtate sa, odkiaľ to všetko viem? Počas cesty do púšte som natrafil na rodinu, ktorá žije kočovníckym spôsobom života. Spolu asi 20 členov zdieľa dva mohutné stany. Privítali ma šálkou voňavej kávy. Keď som im povedal o svojej ceste, najstarší z nich sa potmeľúsky usmial a vytiahol starú vyblednutú mapu. Vraj je to darček pre odvážneho turistu.

Čumel som na tú mapu ako puk, obracal ju hore-dole, ale vôbec som sa v nej nevyznal. Celá bola prázdna. Trošku zmätene som sa pozrel na beduína. Podal mi ešte jeden papierik, na ktorom boli indicie k mape. Paráda! To mám skutočne rád, hádanky, tajničky, odhaľovanie tajomstiev alebo hoci len vylúštenie mapy, ktorá mi neskôr isto pomôže v mojom putovaní krajinou.

Nuž, decká, a v tejto chvíli potrebujem aj vašu spoluprácu. Pomocou vylúštenia indícií dotvoríme túto prázdnu mapu Sýrie. Pomôžu nám aj farbičky na vyfarbenie pohorí, nížin, púšte, riek, mora a doplnenie susedných štátov. Nezabudnime na vyfarbenie vlajky.

INDÍCIE NA DOPLNENIE MAPY (Mapu nájdete na poslednej strane. V prípade

potreby použite ako pomôcku skutočnú mapu Sýrie):

Susedia – uhádnite hádanky a dopíšte do mapy názvy.

Na severe sa nachádza krajina, ktorá má aj svoju európsku časť. (Turecko)

Na západe hraničí s morom, na východe s pohorím. (Libanon)

40 rokov putoval ich národ po púšti, potom sa usadili juhozápadne od Sýrie. (Izrael)

Keby ste išli na juh, prejdete do... (Jordánsko)

Riečne zvierá s klepetami, no pred názvom je I. Táto krajina je na východe. (Irak)

Vodstvo – nájdite na mape a vyfarbite modrou.

Stredozemné more leží tam, kde slnko večer zapadá.

Eufrat je rieka, ktorá pramení v Turecku a preteká do Iraku.

Jazero Asad je najväčšia vodná nádrž v krajine.

Barada je rieka strácajúca sa v púšti, na ktorej vyrástlo mesto Damask.

Galilejské jazero leží na hranici s Izraelom.

Povrch krajiny – podľa skutočnej mapy vyfarbite hnedou pohoria, žltou púšť, zelenou nížiny.

Pohoria – Antilibanon pozerá sa na Libanon. Golanské výšiny na hranici s Izraelom.

Vlajka – vyfarbite podľa nápovedy.

Hore farba krvi, dole ako noc, v strede dve zelené hviezdy nádeje.

Mestá – hlavné mesto Damask, najväčšie mesto Aleppo.

NÁMETY NA AKTIVITY

Hra na púštne zvieratá KAMENŇ-PAPIER-NOŽNICE

Na začiatku sú všetky deti jašteričkami, keď sa stretnú dve jašteričky, zavrtia sa a hrajú hru K-P-N. Ten, kto vyhrá, stane sa hadom, jeho kamoš ostáva jašteričkou. Jašterička ostáva hľadať jašteričku. Had v dave detí hľadá ďalšieho hada, keď sa stretnú, zasyčia a hrajú hru K-P-N. Úspešný had sa stáva škrečkom, jeho kamoš sa vracia k jašteričke a hľadá inú jašteričku. Škrečok hľadá škrečka, pri stretnutí na pozdrav nafúknu líca, hrajú K-P-N. Úspešný škrečok sa prehupne na posledné zvieratko – gazelu. Druhý škrečok sa vracia na pozíciu hada. Deti postupne vytvoria skupinu gaziel, škrečkov, hadov a jašteričiek. Deti sa môžu pokúsiť získať pozíciu gazely alebo môžu zachovať rôznorodosť prírody vytvorením skupín zvieratiek.

Hra na púštne zvieratá

So staršími sa môžeme zahrať na potravový reťazec v púšti. Na www.tehlicka.sk v sekcii Téma týždňa je obrázok, ktorý môže byť podkladom pre rôzne aktivity na tému potravového reťazca. Jednou možnosťou je rozdeliť deti do skupín po 4 a úlohou každej skupiny je urobiť sochu ale-

bo pantomímou vyjadriť ľubovoľný potravový reťazec podľa obrázka (je tam viacero možností). Každá skupinka potom odprezentuje svoj reťazec ostatným a tí hádajú, o čo ide.

Keby som bol beduín

Predstav si, že ty a tvoja rodina by ste boli beduínmi zo Sýrskej púšte. Koľko členov by kočovalo spoločne? Urob si jednoduchý rodostrom rodiny aj so starými rodičmi a bratrancami, sesternicami.

Koľko veľkých stanov by ste potrebovali?

Bonusová cestovateľská úloha

- » Staršie deti – Naplánuj cestu do Sýrie z miesta svojho bydliska. Akými dopravnými prostriedkami pôjdeš? Cez aké mestá a štáty budeš cestovať? (použi internet)
- » Mladšie deti – Naplánuj, akými dopravnými prostriedkami pocestuješ do Sýrie.

Na stránke www.tehlicka.sk v sekcii Téma týždňa si môžete stiahnuť ďalšie podklady:

- » obrázky púštnych zvierat, tajničku...
- » nájdete tu url link na pár základných výrazov aj s audio nahrávkou výslovnosti.

2. PALMÝRA

Ahojte decká,

opäť sa vám hlásim. Po niekoľkých dňoch strávených v Sýrskej púšti som sa vrátil do mesta. Tam mi kapitán nášho malého lietadla oznámil, že ak som pripravený, môžeme odletieť do Palmýry, kde sme mali pôvodne pristáť.

Let prebehol bez väčších komplikácií. Pri letisku ma čakal 17-ročný chlapec – Bulus, turistický sprievodca, s ktorým som sa ešte pred svojou cestou cez facebook dohodol na programe v Palmýre. Ako som ho zbadal, musel som sa mu ospravedlniť, že prichádzam o pár dní neskôr. Bulus chápavo prikývol a podotkol, že počul o nepokojoch na letisku. Tiež ma upozornil, že bezpečnostný stav sa počas tých pár dní veľmi nezmenil.

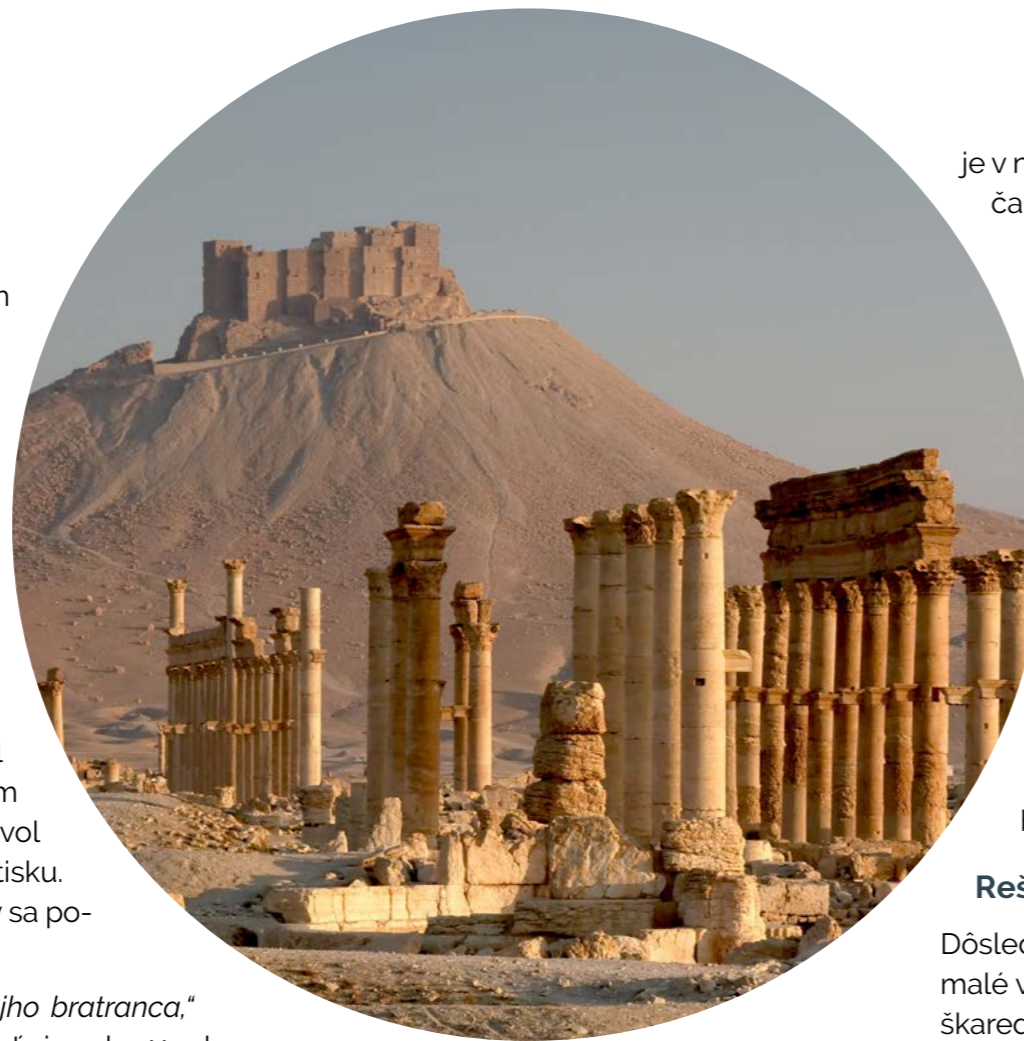
„Toto je Aman Salim. Je to kamarát môjho bratranca,“ predstavil mi chlapca, ktorý nemohol mať viac ako 11 rokov.

Schovával sa Bulusovi za chrbtom, no ako som mu podal ruku, chlapsky predstúpil a potriasol mi ňou.

Do oázy uprostred ničoho, kde sa nachádza veľké historické a kultúrne bohatstvo Sýrie, sme sa dopravili na malej staršej motorke. Antická Palmýra, nazývaná aj nevesta púšte, sa spomína na tabuliach z 19. storočia pred n. l. Bola to zastávka pre karavány, dôležitý spojovník Hodvábnej cesty, ktorou obchodníci putovali z Číny a Indie do Európy. Mesto tiež plnilo obrannú funkciu proti útočníkom z iných krajín. Palmýru v roku 1089 postihlo silné zemetrasenie. Stala sa súčasťou bájak a mystických príbehov. Aké prekvapenie bolo, keď mesto znovuobjavili v roku 1678.

„Dnes je toto historické mesto zničené. V auguste 2015 teroristi zdevastovali mnohé pamiatky z tejto monumentálnej stavby,“ zakončil svoje rozprávanie o Palmýre Bulus. „Vieš, Dominik, v tejto vojne sa neútočí len na pamiatky. Minulosť, tá tu už neexistuje, nezostáva nič, málokto sa o teba zaujíma ako o človeka. Je tu iba ticho, pár slov, myslíš na dnešok, na prežitie.“ Bulus sa mlčky zahľadel na Amanu Salima.

Aman sa pozrel striedavo na mňa, na Bulusa a potichu začal rozprávať: „Moja rodina bývala neďaleko Homs. Hneď ako na susedov dom dopadla bomba, sme museli ujsť. Mamina je veľmi zoslabnutá po všetkých týchto nepokojoch, tak sme pre ňu vybavili odvoz do Palmýry. Aj ja som sa zmesť do auta. Otec a bratia išli pešo. Pri úteku však jedného brata postrelili. Teraz

je v nemocnici, ale stále ho nemôžu operovať. Ostatní ešte do Palmýry nedorazili. Každý deň čakáme na nejaké správy o nich.“ Aman sa odmlčal. Bulus ho silno objal.

Ešte chvíľu sme sa mlčky prechádzali po zničených pamiatkach a vybrali sa späť do mesta.

O dnešnom zážitku v Palmýre a svedectve týchto chlapcov som veľmi dlho rozmýšľal.

Sýria bola historicky veľmi bohatá krajina. Avšak vojna ničí aj pamiatky – spomienky na minulosť. Preto si už mnoho z nich nemôžeme pozrieť naživo. Skúsme sa zahrať na reštaurátorov a zrekonštruovať Palmýru, prípadne iné zničené pamiatky, a tak ich môžeme znovuobjaviť.

NÁMETY NA AKTIVITY

Reštaurovanie pamiatok

Výtvarná aktivita môže byť realizovaná formou skladania a lepenia rozstrihaného obrázka Palmýry (ako puzzle). Prípadne formou koláže, kde deti dostanú časti obrázka a úlohou je domaľovať ho podľa predlohy alebo podľa vlastnej fantázie. Obrázky budú pripravené k stiahnutiu na stránke www.tehlicka.sk v sekcii Téma týždňa.

Reštaurovanie srdca

Dôsledky vojny sú desivé. V Sýrii prebieha veľká, skutočná vojna. Ale aj my zažívame také naše malé vojny, keď neovládame vlastný hnev, keď si ubližujeme hádkami, ponížovaním druhých, škaredými slovami, nezaujmom, odstrkováním a všelijakými inými spôsobmi.

Nakreslíme si na papier veľké srdce – buď jedno veľké spoločné na plagát, alebo v skupinke, rodine, či každý svoje na A4.

Do srdca urobíme sivé škvrny ako rany z ublíženia a do nich vpíšeme, akým spôsobom zraňujeme iných. Potom si natrháme malé záplaty z bieleho alebo červeného papiera a napíšeme na ne, ako sa dá zreštaurovať také zranené srdce.

Čo môžeme urobiť pre toho, komu sme ublížili, aby sa jeho rany liečili. (napr.: ospravedlniť sa, povedať mu pekné slová, pomodliť sa za neho, podeliť sa s ním o niečo, dať mu darček...) Záplaty lepíme na srdce tak, aby prekryli rany.

3. HOMS

Ahojte decká!

Opäť sa ozývam, ale tentoraz z mesta Homs. Ako som sa lúčil s Bulusom, dal mi v obálke pozvánku na festival a návštevu u jeho kamaráta Amala práve v tomto meste. Tak to je paráda, ako sa človek dostane k zaujímavým možnostiam. Cestoval som s jedným obchodníkom, ktorému som prispel na cestu, takže to bolo rýchle.

سلوب يزي زع
مكتراي زى لى اع لظتأ ي ن ن او . اتي رمرم يف يبوروال ان اجر مهلا لى لع كب ص اخلا اوق ي دصو مكوعدا ان او
لامج

Preklad: Drahý Bulus, pozývam Teba aj Tvojho európskeho priateľa na festival v Marmarita. Teším sa na Vašu návštevu. Jahmal

Homs je starobylé mesto, v jeho blízkosti sa nachádza Krak des Chevaliers (krak de švaljel), zámok z čias križiackych výprav, ktorý je najzachovalejším z križiackych hradov v Sýrii. Len nedávno ho zaradili do svetových unikátov UNESCO. Bolo zážitkom dotýkať sa dávnej histórie. Amal bol nadšený, že ma môže sprevádzať a precvičovať si svoju angličtinu. A je jasné, že ja som mal množstvo otázok, lebo som chcel všetko vidieť a zistiť a ochutnať.

A keď sme už pri tom ochutnávaní, tak som minul za ochutnávku tradičného sýrskeho jedla straaašne veľa peňazí. Amal ma zobral na trh. Ten však už nebol ako kedysi, plný života a tovarov od výmyslu sveta. Stálo tam len zopár stánkov so základnými potravinami, ovocím a zeleninou, a jeden s jednoduchými špecialitami sýrskej kuchyne. Napriek neutešenej situácii vojny boli ľudia veľmi priateľskí. Ono je to tu teraz zložité, hodnota sýrskych lír počas vojny klesla skoro 9-násobne, všetko je tu drahé, a preto sú na tom aj ľudia veľmi zle, čo sa týka stravy, obchodu, práce. Ale ja som tak túžil ochutnať poriadnu sýrsku klasiku, že som nakúpil, čo som videl. Takže moje slávnostné menu pozostávalo z nasledovných jedál: hummus, kibbeh, tabbouleh a labneh.

Ďalší deň sme mali stráviť v dedinke Marmarita neďaleko Homs. Je to jedna z najväčších kresťanských dedín v „Údolí kresťanov“. Každoročne sa tu odohrával festival spojený s karnevalem a sprievodom v uliciach. Ľudia sa obliekli do všelijakých kostýmov a tradičných odevov a prechádzali cez mesto na rôznych vyzdobených vozíkoch a dopravných prostriedkoch. Bolo to obľúbené výletné mesto a turistická atrakcia. Avšak v roku 2013 ozbrojenci napadli, zranili a zabilí ľudí práve počas tohto festivalu. Odvtedy sa festivaly nekonajú v pôvodnej veľkolepej podobe, ľudia sa však stretávajú naďalej, oblečení v tradičnom odevu, vďační za život, v spomienke na blízkych.

Foto: © Lenka Klicperová

Amal si vzal tradičné arabské šaty, ktoré sa volajú kufija – arafatka na hlave a jednoduché bledé ľanové rúcho. Aj ostatní boli oblečení v rôznych, pre mňa nezvyčajných, oblekoch, v pestrých, ale aj decentných farbách. Muži aj ženy boli odetí v dlhých šatách, rúchach, plášťoch, zdobených vzácnymi hodvábnymi niťami, hlavy mali pokryté šatkami rôznych druhov. Bola to pre mňa krásna módna prehliadka.

Zrazu k nám dobehol sympatický pán a predstavil sa nám ako salezián z Aleppa, ktorý sa aj s niektorými deťmi z oratka zúčastňujú stretnutia v Marmarite. Počas spomienky a modlitby za zosnulých počas útoku na festival si salezián otec Simon vzdychol:

„Už sa začína piaty rok tohto prekliateho konfliktu, ktorý neušetril nikoho: starých, dospelých, mladých, deti, civilistov, vojakov, rehoľníkov, kňazov, biskupov. Je ľahké pochopiť, že takáto situácia znechucuje každého a mnohých núti opustiť krajinu a začať život odznova niekde inde s novou budúcnosťou. V skutočnosti koniec toho všetkého alebo riešenie, ktoré by zastavilo krviprelievania civilistov a zachránilo ľud, je v nedohľadne.“ O chvíľu však už bol opäť plný nádeje a povzbudenia, pretože práve to je to, čo od neho mladí potrebujú.

Tento muž ma veľmi zaujal, rovnako aj celé ich saleziánske pôsobenie v Aleppe, ktoré je vraj mestom najviac postihnutým vojnou v Sýrii. Takže, keď som od dona Simona dostal pozvanie na návštevu ich saleziánskeho strediska, neváhal som ani chvíľu.

NÁMETY NA AKTIVITY

Dominik navštívil v Homs trh a jedlo mu veľmi chutilo. Pomôžme mu zistiť, čo to vlastne jedol a z akých ingrediencií to bolo pripravené.

Aktivita pre mladšie deti:

priradiť jedlá k obrázkom (obrázky stiahnete na našej stránke v sekcii Téma týždňa)

- 1. Hummus** – podáva sa vo forme dipu/nátierky spolu s arabským chlebom a jeho základ tvoria potraviny ako cicer, sezam, olivový olej, citrónová šťava, soľ a cesnak.
- 2. Kibbeh** – skladá sa z mletého mäsa, ktoré môže byť obalené v ryži alebo tradičnej pšenici bulgur.
- 3. Tabbouleh** – je ľahký osviežujúci šalát, pripravuje sa z bulguru alebo kuskusu so zeleninou a množstvom zelených vňatí, ochucuje sa citrónovou šťavou a koreninami. Podáva sa ako šalát, príloha i samostatné jedlo.
- 4. Labneh** – jogurtový syr.

Verzia pre staršie deti:

Skúsiť uhádnuť, čo to je za jedlo bez indicie.

Pripravme si poznávací sýrsky večer, poobedie alebo vyučovaciu hodinu. Zažime trošku Sýrie v jej tradičných prejavoch. Pustime si hudbu, ochutnajme kuchyňu (niečo si navarime, upečme), popozerať obrázky s tradičným oblečením a porovnajme s našim, preskúmame arabské písmo a vyskúšajme písať sprava doľava.

Na stránke www.tehlicka.sk v sekcii Téma týždňa si môžete stiahnuť ďalšie podklady k téme: obrázky jedál, tradičné sýrske oblečenie, hudbu, recepty, arabské písmo.

4. ALEPPO

Ahojte kamaráti. Tak už je to skoro týždeň, čo som u saleziánov v Aleppe. Čas beží strašne rýchlo, stále sa niečo deje, prichádzajú deti, mladí, celé rodiny. Je tu veľa práce s pomocou ľuďom, ktorí žijú v úplnej chudobe a biede. A v tom všetkom skutočne zažívam saleziánskeho ducha plného nádeje, napriek tomu, že okolo zúri vojnový konflikt. Ale porozprávam vám to od začiatku.

Už počas cesty dodávkou bolo veselo. Mladí spievali arabské kresťanské piesne, ktoré im dodávajú silu, nádej a úsmev na tvári. Ešte teraz mi znie v ušiach „Imaanuii!..“

Cestou som sedel vedľa dievčaťa Carol Miro a veľa sme sa rozprávali o súčasnej situácii v Sýrii. Veľmi ma oslovili jej slová, ktoré prezrádzajú vnútornú silu: „Mám 15 rokov a viem, že nie je možné zmeniť celú krajinu, ale myslím, že môžem urobiť malé veci, ktoré pomáhajú zlepšiť životy druhých. Napríklad robím zbierku potravín a oblečenia a prinášam tým, ktorí majú menej. Taktiež sa snažím zmeniť a brať veci ľahšie a pokojnejšie, hovoriť s ostatnými a dosiahnuť dohodu, pretože diskusia nikam nevedie. Keď konflikt skončí, budem sa snažiť robiť veci, ktoré som nikdy predtým nerobila, a predovšetkým, pomáhať pri obnovení Sýrie, aby bola lepšou krajinou.“

Po príchode do Aleppa nás aj s Amalom tunajší mladí veľmi pekne privítali.

V komunite žijú traja saleziáni a toto centrum don Bosca poskytuje základnú pomoc rodinám, ktoré napriek nebezpečenstvu vojny zostali v meste. Týchto rodín bolo na začiatku asi 80 a teraz ich je každým dňom viac a viac.

„Aj naďalej pokračujeme v našich náboženských aktivitách: katechizmus, stretnutia, formačné stretnutia pre vysokoškolákov, šport, hry, atď. Každý piatok chodí na katechizmus asi 300 chlapcov a dievčat, od základnej až po strednú školu. V poslednej dobe ich počet vzrástol. Jeden z motívov je aj ten, že oblasť nášho oratória je doposiaľ celkom bezpečná v porovnaní s inými farskými mládežníckymi centrami. To ale neznamená, že nie sme vystavení nebezpečenstvu. Napríklad 18. februára 2015 zasiahlo našu oblasť 5 bômb. Tri z nich dopadli len 50 metrov od vstupu do našej školy a zabil 9 civilistov, z toho 4 študentov, a vyžiadali si viac ako 35 zranených,“ vysvetlil nám náš už známy salezián.

Tieto slová naháňajú hrôzu, salezián však s jemným úsmevom dodáva: „Pri všetkých týchto ťažkostiach by sa vám mohlo zdať, že naša nádej už postupne zhasína. Ale mladí, ktorí zostali v Aleppe, pokračujú vo svojom živote s veľkou silou, odvahou a chuťou žiť. Naďalej navštevujú univerzitu, študujú, prichádzajú do oratória, pomáhajú pri rôznych aktivitách. A tak práve ich prítomnosť nám dodáva odvahu a silu ísť ďalej.“

Svedectvo tohto saleziána ma veľmi povzbudilo a rozhodol som sa, že aj ja chcem nejako pomôcť. V tejto oblasti chýbajú základné veci ako elektrina, jedlo a voda. Áno, skutočne je tu problém s vodou. Vraj niektorí nemali vodu až 10 dní a chodili a hľadali, kde by sa mohli napiť čistej vody. Podľa slov jednej ženy „voda je nad zlato“. Vodu vozia 2x do týždňa a vtedy sa vyberajú kanistre, fľaše, hrnce, len aby si ľudia nabrali čo najväčšie zásoby, s ktorými musia vystačiť do ďalšieho zásobovania. Rozhodol som sa teda, že im pomôžem s nosením vody, keďže akurát včera prišli cisterny. Bola to len maličkosť, ktorou

som mohol pomôcť, no aj tak mi boli všetci za túto pomoc veľmi vďační. Počas nosenia vody som sa rozprával s jednou mladou študentkou Esperanzou, ktorá pomáhala zásobovať vodou viaceré rodiny. Povedala mi: „Patriť k don Boscovým mladým mi dáva možnosť žiť v nádeji a v radosť z toho, čo mám. Tiež záväzok dávať sa ostatným a nehladiť, akí sú starí alebo čo si myslia. A tiež si vážim pomoc od ľudí. Ja som tiež, v rámci svojich možností, pomohla peňažne aj morálne.“

Tento Saleziánsky dom, v ktorom som mohol pár dní pobudnúť, mi dal veľa a hlavne mi ukázal, že dodáva nádej mladým Sýrčanom, že táto vojna sa raz skončí a oni už teraz môžu pracovať na svojej budúcnosti a nevzdávať sa napriek ťažkostiam. Zažil som silu vzájomnej pomoci a povzbudenia a som šťastný, že aj ja som mohol svojim málom prispieť k dobru, ktoré sa tu deje.

A čo vy, kamoši moji slovenskí, pomôžete aj vy tento týždeň niekomu vo svojom okolí drobnosťou?

NÁMETY NA AKTIVITY

Projekt malej pomoci

Malé veci, malé skutky pozornosti, lásky a pomoci pomáhajú zlepšiť životy druhých. Aj okolo nás sú ľudia, ktorí potrebujú pomoc alebo potešenie.

Deti si spoločne obkreslia na veľký plagát jednu postavu – to bude spoločný symbol pomoci celej triedy, skupinky, rodiny. Môžeme ho pomenovať napr. Pomáhajko, Pomocníček, Helper...

Vyzveme deti, aby popremýšľali nad tým, komu a akým spôsobom by vedeli počas týždňa pomôcť, potešiť ho, obdarovať, proste urobiť dobrý skutok (a nemusí byť len jeden).

Deti môžu túto aktivitu robiť samostatne alebo aj spoločne ako celá skupina či menšie skupinky. Môžeme im aj my navrhnúť a pomôcť zrealizovať nejakú spoločnú organizačne náročnejšiu aktivitu. Ak sa im podarí urobiť taký čin, zapíšu ho alebo nakreslia do postavy, ktorá bude nalepená na dverách či stene.

Zopár nápadov na aktivity, keby ich fantázia nefungovala :):

- » upliesť náramky priateľstva, ktoré by poslali deťom do detského domova
- » vyzdobiť školský vestibul
- » nacvičiť sériu piesní a ísť potešiť ľudí do domova dôchodcov
- » pomôcť doma upratať, navariť, ísť navštíviť starých rodičov
- » zorganizovať rozdávanie palacínok/medovníkov/náramkov/iných výrobkov zadarmo.

Voda nad zlato

Voda, každodenná súčasť nášho života, ktorú my na Slovensku často nechávame len tak tiecť plným prúdom. Ako je to u nás doma? Skúsme to jeden deň v tomto týždni inak a myslíme pri tom na všetky deti a ľudí vo svete, ktorí majú s vodou problém.

Pripravíme si plán života s málom vody podľa individuálnych možností. Napríklad:

- » Prežijem dnešný deň len s tromi 2l fľašami vody – okrem toho žiadna voda na nič.
- » Budeme mať doma šetriaci vodný režim. Zastavujeme vodu počas umývania zubov, počas mydlenia. Spotrebujeme všetku vodu, ktorú sme napustili do pohára, hrnca...
- » Ďakujeme pri každom pustení vody za to privilegium, že nám voda len tak tečie z kohútika.
- » Nazbierajme do vedra ľad, sneh, dažďovú vodu a splachujme ňou toaletu.
- » Merajme, zapisujme a vypočítajme, koľko vody minieme za 1 deň. Skúsme nasledujúci deň minúť menej.

Foto hore: © Misiones Salesianas
Foto dole: © Amas Aldmashski

5. CESTA DO DAMASKU

Ahojte moji spolucestovatelia!

Čas, ktorý som strávil v saleziánskom stredisku v Aleppe, sa mi veľmi páčil. Takže ma veľmi lákalo navštíviť aj iné saleziánske domy v Sýrii. Ďalšia zastávka bola teda jasná – hlavné mesto Sýrie – Damask. Saleziáni mi odporučili navštíviť jednu rodinu, ktorá žije na okraji mesta a je otvorená každému, kto potrebuje pomoc.

Keď som dorazil na adresu, ktorú mi saleziáni dali, privítala ma asi sedemdesiatročná starenka. Keďže mi však nerozumela, zavolať svojho vnuka Eliho. Keď som prezradil, kto ma k nim posiela, hneď som dostal matrac a miesto, kde môžem prespať. Večera bola skromná, ale chutná. Eli sa rozrozprával o ich osude: *„Boli sme ostreľovaní, ale aj keď sme vedeli, že otec je zranený, nemohli sme vyjsť z domu. Otca vzali do nemocnice, čakajú ho tri operácie, ale v týchto chvíľach nedokážu nič robiť. A my ho nemôžeme ísť navštíviť. Keď sme museli opustiť náš dom a presťahovať sa k starkej, cítil som, že rastiem, dozrievam, a že veľa vecí zostáva za mnou. Ale aj keď mi stále chýba náš dom, moja izba, miesto, kde sme sa hrávali so súrodencami, mám pocit, že som začal odznova, od nuly. Spoznal som nových ľudí, nových priateľov, a k tomu sa do domu starkej nasťahovalo viac ľudí – priateľka môjho brata, ktorá tiež stratila svoj domov a rodinu. Teraz je jej dom miestom stretnutí viacerých ľudí, ktorí stratili svoje vzťahy.“*

Zaspával som s modlitbou za túto rodinu a aj všetky ostatné sýrske rodiny, ktoré trpia.

Hneď po rannej káve a teplej placke arabského chleba sme sa všetci mladí z domu vybrali na akési námestie, vzdialené asi 40 minút chôdze od domu. Tam sme mali nastúpiť na autobus, ktorým saleziáni z centra Damasku zbierajú mladých a rodiny, ktoré navštevujú ich stredisko. Cestou som zistil, že je s nami salezián, ktorý bol včera navštíviť chorých v okolí Eliho prechodného domova a teraz sprevádza mladých do strediska. Dozvedel som sa od neho, že *„Komunita je umiestnená v centre Damasku, ktoré sa dá pokladať za ‚bezpečné‘. Problém je, že komunity kresťanských menšín, ktorým sa venujeme, sa nachádzajú na okraji, kde je konflikt oveľa intenzívnejší. Ďalšou veľkou ťažkosťou je doprava, Sýrčania prechádzajú mestom až k nám cez nebezpečnú cestu.“*

Mladí rozprávali, že cestou musíme prejsť cez 6 check pointov – prechodov, na ktorých polícia kontroluje doklady a rozhoduje o bezpečnosti, koho pustí a koho nie, prípadne môže podozrivých aj zatknúť.

Prvý check point bol ešte pred námestím, na ktorom nás mal vyzdvihnúť autobus. Možno to znie neskutočne, ale neprešli sme. Vraj v ten deň dostali hlásenie o plánovanom útoku a nepúšťajú nikoho bez špeciálneho povolenia. Také povolenie mal len salezián, ktorý má v centre mesta bydlisko, takže nám dal požehnanie a šiel ďalej. My, skupina asi 12 mladých, sme sa museli otočiť a s nespokojným, ale tichým hundraním sme sa pustili naspäť. Chalani a dievčatá boli fakt sklamaní.

Cestou som si vypočul niekoľko silných príbehov, ako napríklad ten Eliasov: *„Stratil som život. Môj brat odcestoval do USA, čo spôsobilo v našej rodine veľa problémov, a potom nás ešte opustil aj náš otec.“*

Foto: © Misiones Salesianas

Alebo Basilove slová: *„Tá nestálosť a neistota. Nie je tu nikto, kto by podporil všetkých tých ľudí, posilnil ich odhodlanie. Je strašné nevedieť, čo robiť. Najmä pocit, že ak sa nestotožníš s názorom okolo seba, ľudia svoje správanie k tebe zmenia. Usmiate tváre sa stratili, aj keď ja mám to šťastie byť obklopený ľuďmi, ktorí preferujú milovať bez ohľadu na politické presvedčenie. A uvedomil som si, že toto dáva životu zmysel.“*

Z ich slov bola cítiť bolesť zo straty – strata istôt, strata teplého, bezpečného domova, strata slobody, strata priateľov, a možno sa tá bolesť teraz tak náhle vyplavila pre stratu dnešného dňa. Tá nás mrzela všetkých. Ale nádej, že nabudúce to vyjde, tá nás vnútri hriala.

NÁMETY NA AKTIVITY

Moja cesta života

Každé dieťa si nakreslí na papier bod, keď sa narodilo, a podľa vlastnej vôle si nakreslí cestu svojho doterajšieho života až po deň, kedy sa bude vykonávať aktivita. Okolo cesty môže dokresliť alebo dopísať veci, ktoré vyjadrujú, symbolizujú dôležité udalosti v jeho živote. Môžu to byť veci veselé aj smutné (napr. narodenie súrodenca, nástup do školy, sťahovanie, smrť starého rodiča, nové auto, dovolenka...). Každé dieťa vníma dôležitosť rôzne a necháme mu v tom slobodu, neposudzujeme jeho vnímanie. Neskôr sa o tom môžeme porozprávať, buď vo veľkej skupine, vo dvojiciach, v rodine.

Dôležité a dôležitejšie

Každé dieťa si napíše na papier 5 – 10 vecí, ľudí, miest, ktoré sú preňho v živote veľmi dôležité, robia ho šťastným, dávajú mu pocit bezpečia a istoty. Keď majú všetci napísané, dostanú za úlohu urobiť rebríček týchto vecí a vybrať 3 najdôležitejšie, bez ktorých si svoj život nevedia predstaviť. Porozprávajme sa o tom, aké sú veci, na ktorých nám najviac záleží, ktoré sú na prvých troch miestach v našich rebríčkoch. Citlivo hovorme o stratách a o nádeji.

Dobrodružné aktivity

Odvaha

Každé dieťa bude mať zaviazané oči. Deti sa pochyťajú za ruky a pôjdu potichu s pedagógom von z triedy. Pedagóg ich bude viesť po škole/chodbe/areáli a vysielat signál – stisnutie ruky. Tento signál si deti posielajú v rade. Keď posledný dostane signál, odpoji sa a ostane v tichosti stáť. Takto sa odpojí z reťaze každé dieťa a ostane samo stáť. Po určitom čase si ich pedagóg zase pozbiera do reťaze a privedie do triedy. Deti by mali byť počas celej cesty ticho a nedávať si šatku z očí dole.

Fyzická aktivita

Jedno dieťa/viac detí pôjdu za dvere. Ostatné musia pripraviť tú najťažšiu, ale vážne že najťažšiu „rambo“ prekážkovú dráhu na svete pre svojich spolužiakov. Využijú lavice, stoličky, tašky, špagát ako pavúčiu sieť... Pedagóg pozve deti do triedy a povie, že všetky deti, aj tie, ktoré úlohu chystali, musia túto dráhu prejsť, napr. bez dotyku zeme/za určitý čas/alebo vo dvojiciach spojení rukami či nohami...

Pre rodiny

Prežime ako rodina nejakú fyzicky aspoň trošku náročnú cestu – turistika, prechádzka s prekážkami, domáca prekážková dráha, návšteva lezeckej steny... alebo vyššie navrhnuté aktivity.

6. DAMASK

Ahojte deti!

Tak po neúspešnom minulotýždňovom pokuse dostať sa do saleziánskeho strediska v centre Damasku sa mi to včera podarilo. Bola to fakt dlhá cesta. Pred konfliktom vraj trvala 45 minút, ale včera to bolo vyše dvoch hodín. Ale stálo to za to. A po dňoch sprevádzaných neistotou a starosťou o to, kam sa ukryjem, ak sa v mojej blízkosti začnú boje, som mal konečne pocit pokoja a bezpečia. S mojimi zážitkami z cesty do Damasku a pocitom bezpečia som sa zdôveril saleziánovi. Bol ku mne úprim-

som sa zdôveril saleziánovi. Bol ku mne úprim-

ný: „Bohužiaľ, kalendárny rok 2015 začal v atmosfére skutočnej vojny. 30., 31. január a 1. február boli poznačené intenzívnym bombardovaním. Potom prišlo veľmi silné sneženie, ktoré nejakým spôsobom prekazilo alebo dokonca zastavilo dažď bômb, ktoré padali na Damask. Následne aj niektoré aktivity, ktoré sme obvyčajne robili v mesiaci don Bosca, boli čiastočne prerušené.“ Prechádzali sme sa po stredisku, náhradná škola a záujmové aktivity s deťmi a mladými už boli v plnom prúde. Každý deň prichádzajú do strediska noví mladí, ale aj celé rodiny, ktoré tu nachádzajú útechu a pomoc. Niekedy sa tu stretne aj 600 ľudí.

Salezián ma zaviedol ku skupinke mladých. Práve mali stretnutie a vôbec neboli prekvapení z mojej návštevy. Porozprávali mi svoje príbehy, názory na nepokoje a tiež túžby a ciele do budúcnosti. Všetci sa zhodli na jednom: chcú žiť v Sýrii, v mieri, pomôcť slabším.

A s nadšením porozprávali aj o tom, čo pre nich znamená byť mladým z oratka. Veď si ich vypočujte:

Elián: „Oratko mi pomohlo spoznať oveľa viac ľudí a vytvoriť skupinu priateľov. Prvoradá hodnota je bratstvo. A tiež mi pomohlo s mojim vzdelaním.“

Amal: „Je to pre mňa bezpečné miesto, kam vždy môžem prísť a cítiť sa príjemne. Aktivity, ktoré tam realizujeme, a duchovný rast sú pre mňa to najdôležitejšie. Znamená to pre mňa život v spojení s pomocou, ktorú poskytlí mojej rodine.“

Basil: „Myslím si, že je to jedno z dôležitých miest v Damasku, najmä v čase konfliktu. Prajem si, aby oratko mladým pomáhalo meniť sa na lepších ľudí. Ja ich iba nepozývam, ale ponúkam im miesto s rovnakým zmyslaním. Veľa ľudí, s ktorými sa rozprávam, sú v núdzi, ale jediné, čo si žiadajú, sú peniaze. Viem, že Oratko má možnosti pomáhať niektorým rodinám, ale peniaze nezážia, ak nezmeníme zmyslanie a životy ľudí. Ak im neponúkneme niečo viac.“

S týmito mladými som strávil ešte niekoľko dní, postupne mi okrem svojich snov a cieľov do budúca odhalili aj svoje dôvody. Každý v tomto konflikte niekoho stratil alebo opustil. Mnohí prišli o svoje domovy, školy či parky, kam chodievali. Tiež sa museli vzdať svojich záujmov,

ciest po krajine, do zahraničia. Učia sa, že aj napriek konfliktu a vojne môžu žiť dobrom, súdržnosťou a s malými radosťami obyčajného dňa. Vytušil som, že v tomto stredisku je nádej nesmierne dôležitá.

A v mysli sa mi vynára obraz oázy. Damask je mesto, ktoré vyrástlo z oázy v púšti. A v centre tohto mesta je saleziánska oáza uprostred púšte vojny. A ja viem, že to má zmysel, že smädni sa tu napijú a unavení nájdu odpočinok a silu na ďalšiu cestu.

A viem, že tohtoročná Tehlička má zmysel. Lebo som videl Sýriu. A počul som rozprávať skutočných ľudí o skutočnom živote. A zažil som silu nádeje, ktorá prichádza cez otvorené dvere a otvorené srdcia a ruky ochotné slúžiť.

Teraz sedím v lietadle, odlietam z letiska Deir ez-Zur, kde moja cesta začala.

A musím sa priznať, že ľudia, ktorých som stretol – beduini, Bulus, Aman Salim, Amal, Eli, Carola Mira, Anna, mladí a saleziáni z Aleppa a Damasku – všetci vo mne zanechali hlbokú stopu a veľkú túžbu niečo spraviť. Verím, že aj pre vás to bola zaujímavá cesta, a že vás na nej niečo alebo niekto oslovil a odovzdal vám kúsok seba, kúsok neznámeho, ale pritom nášho sveta.

Vďaka, že ste so mnou absolvovali toto dobrodružstvo, a dúfam, že nezabudnete na mňa ani na našich kamošov zo Sýrie.

NÁMETY NA AKTIVITY

Mladí ľudia v Sýrii, ktorí sa stretávajú u saleziánov don Bosca, túžia po živote v pokojnej a mierovej krajine, ale nečakajú, že im to spadne z neba. Sami sa snažia byť užitoční, pomáhať druhým okolo seba, čerpať od Boha nádej a prinášať ju ostatným, budovať vzťahy, budovať mier.

Nepokoj a konflikty vo svete majú rôzne podoby a vojna je tým posledným a najhorším štádiom.

Každý z nás môže prispieť k tomu, aby bol svet lepší a plnší lásky, pokoja a mieru.

Skús si predstaviť, čo by si mohol spraviť pre mier práve ty, tu a v tejto dobe.

Skús si predstaviť seba o 20 rokov. Čo môžeš spraviť pre mier ako dospelý?

Napíš Dominikovi list alebo nakresli obrázok o svojom spolucestovaní po Sýrii. Podel sa o zážitky, myšlienky a nápady. Domčo sa určite veľmi poteší :).

Na stránke www.tehlicka.sk v sekcii Téma týždňa si môžete stiahnuť ďalšie podklady k téme:

- » Nobelova cena za mier
- » pexeso – významné osobnosti šíriace myšlienky mieru
- » citáty o mieri.

PRÍLOHA

MAPA SÝRIE

Sýrska arabská republika

Rozloha: **185 180 km²**

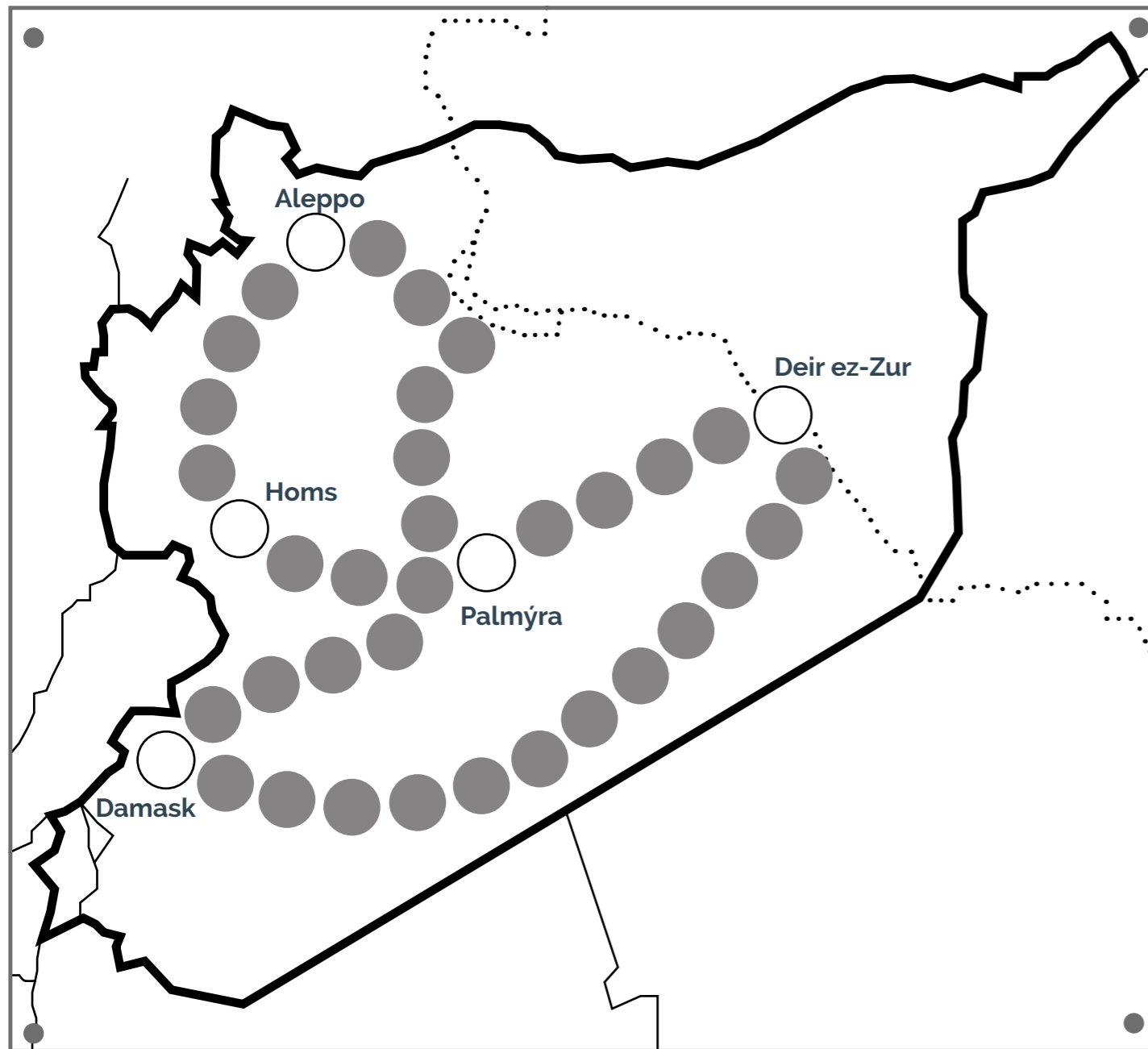
Počet obyvateľov: **23 miliónov**
(z toho 4 mil. žijú za hranicami)

Hlavné mesto: **Damask**

Najväčšie mesto: **Aleppo**

Jazyk: **arabčina**

Náboženstvo: **islam, kresťanstvo (10%)**

PRÍLOHA

TAJNIČKA A VLAJKA SÝRIE

1. More obmývajúce západnú Sýriu.
2. Pohorie hľadajúce na Libanon.
3. Židovský národ, juhozápadný sused Sýrie.
4. Jazero ležiace na hranici s Izraelom.
5. Južný sused Sýrie.
6. Východný sused s „rakom“ v názve.
7. Pôstna zbierka, ktorá je tento rok pre Sýriu.
8. Najväčšia rieka Sýrie.
9. Cestovateľ, ktorý nás zobral na cestu po Sýrii.
10. Hlavné mesto Sýrie.
11. Najvyšší vrch Sýrie.

